

niso niti prišli v zbor. Ravno to je mogoče doseči tudi v Avstriji, seveda morajo konservativci popustiti pomisleke pred razširjenjem volilne pravice. Seveda kak mandat bodo pač tudi v Avstriji dobili socialisti, ali to nič ne škoduje, konservativci bodo za zgubo kacega mandata obilno odškodovani z mandati, katere bodo potem lahko odtrgali liberalcem. Sedaj se jim ponuja najlepša priložnost. Če pa sedanjost priložnost zamude, potem naj pa le za desetletja se odpovedo vsaki nadi na versko šolo. Preveč tesnosrčni tudi zaradi tega ne smejo biti, ker morajo gledati, da bodo za njih predloge glasovali tudi Mladočehi in krščanski socialisti. Samo konservativna stranka nima večine. Zato ni umestno zahtevati, da bi volilna reforma morala biti ravno tako prikrojena, kakor bi se jo kak konservativec želel, da bi morda le on zopet zlezal v zbor.

Gledati je pred vsem treba, da uničimo škodljivi nemškoliberalni vpliv v Avstriji. Če tudi ljudski zastop potem dobi malo bolj demokratično lice, to ničesa ne dene.

Nevarno bi pa bilo, če bi se naši konservativci dali zapeljati, da bi pritrdili tistemu volilnemu načrtu, katerega je že bil predložil ministerski predsednik pomladi zastopnikom raznih klubov, da se osnuje posebna delavska kurija. Tako dobimo v zbornico triinštirideset pristnih socialistov, ki bodo v verskem in narodnem oziru gotovo podpirali liberalce. Ti bodo potem z liberalci onemogočili vsako postavodajo v katoliškem zmislu. Seveda v socialnem oziru bi teh 43 zastopnikov delavcev ničesa ne moglo storiti, to vedo liberalci, za to so pa za to kurijo, ker s tem mislijo si le še bolj utrditi moč židovskega kapitalizma. Pred tako volilno reformo ne moremo dovolj svariti naših zastopnikov zlasti v sedanjem času, ko se ima na Ogerskem vpeljati civilni zakon. Kdo ve, če liberalci kaj takega ne poskusijo v kratkem v tostranski državni polovici. Zato je pa dolžnost vsacega pravega katoliškega poslanca, da za časa z razširjenjem volilne pravice pomaga ugonobiti moč liberalizma, kakor so to storili v Belgiji.

### Politični pregled.

**Šuklje.** — Govori se, da gospod profesor Šuklje odloži svoj mandat, ko bode rešen zakon proti pijančevanju, o katerem je on poročevalec. Pač pa ostane nemškoliberalni Stürgh še nadalje poslanec. Morda je pa tudi želja nekaterikov, ki bi se Šukljeta radi znebili.

**Državni zbor** je minoli petek se posvetoval o predlogi poslanca Pernerstorferja, da naj se hitro spravi volilna reforma na dnevni red. Ta predlog se je seveda odklonil, ker koalicija sploh za volilno reformo ne mara. Ministerski predsednik Windischgrätz je govoril, da se bode predložila vladna predloga o razširjenju volilne pravice, ko se doseže sporazumljenje mej koaliranimi strankami. To seveda ne bode hitro. Neka pogajanja se zadnji čas zares vrše, ali o kakih uspehih ni slišati. V svojem govoru je Windischgrätz se hudo izrekel proti demonstracijam za občno volilno pravico, pretil, da bode vlada s silo ohranila red, da ne potrebujejo argumentov s ceste. Seveda vladi ni po volji, da jo sploh kdo spominja, na prevzeto dolžnost. Naravnost se je pač čuditi predrznosti vlade

in koalicije, da so vrgli Taaffeja in prevzeli nalogo, da spremene volilni red, ako sami niso imeli prav nobenih jasnih pojmov, kako bi se tega lotili. Mari se to ne pravi loviti slepe miši. V torek se je začelo posvetovanje o novemu kazenskem zakonu. Tudi pri tem zakonu se kaže vsa onemoglost koalicije. Odsek je stvar rešil, ali sedaj načrt nobenem več ne ugaja. Vidi se, da mej konservativci in liberalci ni drugega skupnega, kakor nasprotstvo do nižjih stanov in pa strah za mandate. In taki ljudje naj bi vspešno vkupe delovali.

**Celjska gimnazija.** — Sedaj še ni odločeno, kakšno stališče zavzame Mladočehi glede celjske gimnazije. Nekateri listi so bili prinesli novico, da glasujejo za osnovo slovenske gimnazije. V resnici se pa klub o tem še ni posvetoval. Mnogi so za to, da se Mladočehi glasovanju umaknejo, da ne bodo podpirali koalicijske vlada. Poljski listi pa zadnji čas precej ugodno pišejo za nas Slovence. Upati je, da bode poljski klub jednoglasno glasoval za slovensko ali bolje rečeno dvojezično gimnazijo v Celji.

**Deželni zbori** bodo letos baje zborovali v januarju in v začetku februarja. Najzanimivejše bodo obravnave v predarelskem deželnem zboru, kjer bode zopet posvetovanje o novem deželnobrambovskem zakonu. Ta zbor je hotel nekaj vladno predlogo predelati, ali vlada tega neče dopustiti.

**Napisi pri sodiščih.** — Primorski Italijani so silno razburjeni, da je minister zaukazal, da se imajo napraviti pri sodiščih dvoj-zični napisi in dvojezične tiskovine. Občinski zastopi sklepajo proteste. Podoben protest je sklenil tudi tržaški mestni zbor in se je pri dotični seji grozno zabavljalo proti Slovincem. Okrajna glavarstva so nekaj tacihi sklepov že razveljavila. Italijani mislijo, da bodo prisilili vladu, da bode svojo odredbo preklicala. V nekaterih krajih so bili resni izgredi. Najhujše je bilo v Piranu. Po ulicah so kričali „Eviva Italia“! Tudi so se slišali klici „Smrt Slovincem“! Dvema kanonikoma, ki ne odobrujeta italijanske prenapetosti, in okrajnemu sodišču so okna pobili. Tudi v neki prodajalnici so napravili mnogo škode. Žandarji so stražili sodišče, ali reda napraviti niso mogli. Sedaj se je v Piran poslala stotnija vojakov. Pomnožila se je pa tudi žandarmerija in pa finančna straža. Mi se le čudimo, da vlada to razgrajanje trpi in ne proglasi izjemnega stanja, kakor ga je v Pragi. Če za časa odločnosti ne pokaže, jej bodo Italijani zrasli čez glavo.

**Ogerska zbornica poslancev** je odobrila zakon o civilnih matrikah, kakor ga je sklenila gospodska zbornica. Poslednja je bila iz njega izbrisala določbe, ki se tičejo brezvercev. Na videz je tukaj katoliška večina gospodske zbornice dosegla majhen uspeh. Ta uspeh je le navidezen, kajti zbornica poslancev je dobro premislila, zakaj je tako glasovala. Ta zakon je v zvezi s predlogo o civilnem zakonu, in se bi civilni zakon brez civilnih matrik niti izvesti ne dal. Zaradi tega je pa liberalna večina zbornice poslancev se udala, da hitreje omogoči vpeljavo civilnega zakona. Civilni zakon je najvažnejši izmed vseh stvari vladne cerkvene politike, ker sega daleč v rodbinsko življenje. Če se potem že dovoli brezverstvo ali ne in če se dovoli komu prestopiti v židovsko vero ali ne, to že ima praktično malo pomena. Katoliška vera nima gotovo nobene koristi od tistega, ki ničesa ne veruje, naj že potem bode že njegovo brezverstvo državno priznано ali pa ne. K židovski veri bi jih pa tako tudi dosti ne prestopilo. Sedaj, ko je civilni zakon vpeljan, se bode vsakdo lahko poročil z židinj in za to se gre. Otroci se bodo lahko odgojili v židovski veri, zato je že v zakonu o verski odgoji otrok iz mešanih zakonov preskrbljeno. Če se omenjene tri predloge sankcionirajo, je vlada glavnejše stvari dosegla. Pravega povoda tudi ni, da bi se jim odrekla sankcija. Krona je dovolila, da se predloži državnemu zboru in po zdravi pameti soditi, tega ni storila morda zaradi tega, da bode imel državni zbor ogerski nekaj tednov ali mesecev zabavo z razpravljanjem cerkvenih predlog. Dve predlogi sta vsprejeti v obliki, kakor



sta se predložili zbornici, in tretja je le malo premenjena in zatorej ni verjetno, da se jim odreče sankcija, ko se je dala pred-ankeija. Ko bodo omenjene tri predloge sankcijonirane, prideta pa v gospodski zbornici na vrsto predlogi o svobodnem bogoslužju in pa enakopravnosti židovske vere, kateri je že zbornica poslancev sklenila nespremenjeni vrniti gospodski zbornici. Če bode s sankcijo omenjenih treh zakonov dokazano, da krona ne nasprotuje vladni cerkveni politiki, se mnogi konservativni magnatje ne bodo upali glasovati proti vladi. Z zakonom o svobodnem bogoslužju se bode priznalo tudi brezverstvo in potem je pa ves uspeh, ki ga je katoliška stranka dosegla na zakonu o civilnih matrikah izgubljen.

**Belgija.** — Ožje volitve, ki so se vršile minulo nedeljo, naklonile so zopet katoliško zmago. V novi zbornici bo sedelo 104 katoliških, 19 liberalnih in 29 socialistiških poslancev. Katoličani imajo torej znatno večino, katero tudi liberalci in socialisti skupno ne bodo mogli spodkopati.

**Srbija.** — Kralj Alexander bil je minole dni na potovanju in je posetil našega cesarja v Budimpešti in nemškega v Berlinu. Potovanju samemu ni pripisovati posebne politične važnosti. Čin uljudnosti storil je s tem svojim posetoma srbski kralj. Da je pri vsem tem pač iskal prijateljstva, je brezdvomno in iskal za bodoče čase pri napominanih vevladarjih opore, je gotovo — Mej tem ko se je kralj mudil v tujini, nastala je doma ministerska kriza, katero mu bo poravnati, ko se vrne domov.

**Rusija.** — Car boleha na ledvicah, o uzroku te bolezni so različne govorice. Da pa je car v resnici na slabem, to priča to, da je že potrebno ukrenil glede prestolonasledstva. Po hišnem redu ruske carske rodovine mora namreč biti vsak že 21 let stari prestolonaslednik oženjen sicer ne more zasedeti prestola. Ker carjevič še ni oženjen, hite sedaj prav zelo s poroko. Nevesta carjevičeva Alica Hesenska je že dospela v Livadijo, kjer se ima še te dni vršiti poroka. Dalje določuje hišni red, da mora pri nastopu novega carja, če je ta brez otrok, tudi temu se že naslednik odločiti. Za vse to je car že poskrbel in odločil za carjevičevega naslednika svojega tretjega sina velikega kneza Mihaela; drugi sin Jurij je namreč tako bolan, da ga ni moč vpoštevati. — Bolezen carjeva vznemirja celo Evropo. Vse pozna carjevo miroljubno politiko, ne ve se pa kako bo politikoval njegov naslednik. Na Francoskem, Grškem in drugod opravljajo službe božje za ozdravljenje carjevo. — Carico zadela vsled prevelike žalosti in nesreče kap. Vendar pa se poroča, da stanje njeno ni nevarno.

**Azija.** — Japonski cesar je otvoril izredno zasedanje deželnega zbora. V svojem nagovoru je omenil, da je ukazal ministrom predložiti zakon za pomnoženje potrebščin za vojsko in mornarico. Vojsko je provzročila barbarska Kitajska, ki ne pozna in neče ničesar vedeti o civilizaciji. Japonska ne bode mirovala dokler ne premaga popolnoma Kitajcev. — Vojska se nadaljuje, vendar pa je upati, da je bo kmalu konec. Zima, ki pritiska na vrata, in okoliščine, da Kitajci žele že miru, dale bode najbližje povod spravi, katerega bo pa seveda presneto drago stala Kitajce.

žnosti, ko se pripravlja nov obrtni zakon in se bodo morali tudi državni poslanci pečati s to stvarjo.

Če tudi vprašanje, kdo ima pravico jemati mero, piše g. Kunc, se drugih rokodelstev toliko ne tiče, kakor oblačilnih strok, vendar je jako velicega pomena za ves obrt, ker se načelo, da sme vsak jemati mero, ako se prizna, hitro razširi in na vserez tegne pri naših premetenih trgovcih.

Ker ima oblačilni obrt že sam na sebi povsod baš že toliko rokodelcev, da se po številu noben drugi ž njim meriti ne more, bilo bi popolno podjarmljenje tega obrta velikemu kapitalistu najhujši udarec, ki bi se prizadejal rokodelstvu, kajti na stotisoče ljudem bi več ne bilo mogoče samostojno izvrševati obrta. To ni nobena prazna fraza, če se znana razsodba upravnega sodišča označuje za žebelj krsti tega obrta in to tembolj, ker ni pričakovati, da bi avstrijska velika industrija se ozirala na malega producenta. Saj vidimo, da bogati tovarnarji in konfekcionarji pošiljajo v najoddaljenejše vasi svoje agente, da odtrgajo poslednji kos kruha od ust rokodelcu navezanemu na svojo domačijo! Naša velika industrija je zgubila svoje trgovišče v inozemstvo in skuša dobiti nadomestilo v avstrijskih deželah, ni ga mesta in ni ga urada, da ne bi nanj obračala svoje pozornosti. Reklama za proslavljanje njih izdelkov ne pozna več nobene meje, nobenega ozira in nobene dostojnosti! Na časopisih, plakatih, zrakoplavih, zadnji strani jedilnih listkov, klinčkah za trebljenje zob z jedno besedo na primernih in neprimernih krajih se hvalijo in ponujajo oblačila po nizki ceni. Z vabljenimi razstavami na ogled in zvijačnimi cenami se prebivalstvo vabi, da polni nikdar polne žepe konfekcionarjev.

Dokler se je to počenjanje le na to omejevalo, da se speča že narejeno blago, ki je v zalogi, so rokodelci to še mirno gledali, kajti ostali so jim še vedno tisti naročniki, ki iz raznih uzrokov hočejo imeti nalašč po meri zase narejeno obleko. Nikdo ni mislil na to, da brezozirnost konfekcionarjev pojde tako daleč, da bodo jeli sami jemati mero in s tem rokodelcu vzeli poslednje naročnike. Nikdo ni mogel misliti, da se bode v povodih za ono razsodbo, po kateri se priznava trgovcem, da imajo pravico jemati mero, kar tako zamenjalo pojma „delo“ in „trgovina“. Po razsodbi upravnega sodišča, je jemanje mere „sredstvo ali predpogoj za trgovino!“ Noben rokodelec pa ni nikdar mislil, da je jemanje mere sredstvo za prodajo, ki se vrši še le pozneje, temveč je samo sredstvo za izdelovanje dotične stvari.

Jemanje mere je podlaga in predpogoj rokodelskemu delu, torej podlaga proizvodnji, ne pa razpečavanju. Jemanje mere je v vseh rokodelskih in tehničnih strokah del dotične stroke: začetek in podlaga vsakemu delu! In danes v veku napredka in omike se morajo rokodelci prepirati in pravdati za pravico, katero so imeli stoletja, ne da bi jo bil jim kdo odrekal ali jemal, za tako naravno pravico, katero so jim priznale vse instance razen upravnega sodišča.

Res se more stara pravica zgubiti, včasih je to po-

\*

## Obrtnija.

### Kdo naj ima pravico jemati mero?

#### I.

Gospod krojaški mojster Matija Kunc priobčil je v „Allgemeine Oesterreichische Schneiderzeitung“ več člankov o tej stvari. Ti članki so zlasti sedaj posebne va-